

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ЗАШЕВИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 19406/05)

РЕШЕНИЕ

РЕШЕНИЕ

2 декември 2010 г.

Решението става окончателно при обстоятелствата по член 44, § 2 на Конвенцията. То може да бъде предмет на редакторска преработка.

По делото „Зашеви срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Пеер Лоренцен, *Председател*,
Ренате Йегер,
Карел Юнгвирт,
Марк Вилиджър,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева,
Гана Юдживска, *съдии*,

и Клаудия Вестердийк, *Секретар на отделението*,

След като заседава при закрити врата на 9 ноември 2010 г.,
постанови следното решение, прието на указаната по-горе дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 19406/05) срещу Република България, подадена в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от двама български граждани, г-жа Генка Иванова Зашева и г-н Методи Димитров Зашев („жалбоподателите“), на 26 април 2005 г.

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н Й. Грозев, адвокат, практикуващ в София, и от г-н Б. Боев, по-рано адвокат, практикуващ в София, който на 7 октомври 2008 г. получава разрешение съгласно член 36 § 4, буква а) *in fine* от Правилника на Съда да продължи да представлява жалбоподателите. Българското правителство („Правителството“) е представлявано от своя Агент, г-жа М. Димова, от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, че властите не са извършили ефективно разследване на смъртта на сина им и че не са разполагали с ефективни правни средства за защита в тази връзка.

4. На 7 септември 2009 г. Председателят на Пето отделение решава да уведоми Правителството относно жалбата.

ОТНОСНО ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1939 г. и 1933 г. и живеят в София.

6. Те са родители на г-н Ивайло Зашев, който е прострелян и убит от лица, които се опитват да го ограбят в къщата на леля му в село Ставерци, окръг Плевен, в късните часове на 3 февруари, или ранните часове на 4 февруари 1997 г.

А. Събитията от 3 и 4 февруари 1997 г.

7. На сутринта на 3 февруари 1997 г. г-н Ивайло Зашев и неговият брат, г-н Валери Зашев, които са дошли в Ставерци по работа, отиват в съседно село да проверят дали могат да купят добитък. По-късно този ден отиват в Плевен, за да обменят 2 000 германски марки и 1 000 щатски долара. Те носят и 200 000 стари български лева. Не обменят парите и вечерта се връщат в Ставерци. В около 22:45 ч. лягат да спят. Леля им, г-жа Т. Л., спи в съседната стая.

8. Към полунощ двамата братя се събуждат и виждат в стаята трима мъже, носещи маски и ръкавици. Един от тях носи ловна пушка, другият – метална тръба, а третият е невъоръжен. Двамата въоръжени нападатели започват борба с г-н Ивайло Зашев и г-н Валери Зашев, докато невъоръженият претърсва стаята. Докато нападателят с тръбата удря г-н Валери Зашев, г-н Ивайло Зашев се опитва да се предпази с верига от мъжа с ловната пушка. Нападателите нареждат на братята да предадат парите, които имат. Г-н Ивайло Зашев отговаря, че са в панталоните му и докато нападателите ги претърсват, той успява тайно да пхне торбата с парите под леглото си. В този момент в стаята влиза г-жа Т. Л. Нападателите се стряскат. Единият от тях казва на мъжа с ловната пушка да стреля. Той дръпва спусъка, но оръжието засича. След това обаче той произвежда два изстрела, вторият от които уцелва г-н Ивайло Зашев в гърдите и пронизва сърцето и белите му дробове; около минута по-късно той умира. Нападателите блъсват г-жа Т. Л. на земята, с лице към пода. След това напускат къщата, въпреки опитите на г-н Валери Зашев да ги спре. Те стигат до колата си, която е паркирана наблизко, и напускат селото.

Б. Процесът

1. Досъдебното разследване

9. Приблизително два часа след събитията, в 01:55 ч. на 4 февруари 1997 г., следовател от Плевенската следствена служба оглежда местопрестъплението с двама полицейски служители, вещо лице и съдебен лекар. Той намира и изземва ловен патрон, ловна гилза, гилза за пистолет, четири гумени куршума и две капсули от ловни патрони.

10. По-късно същия ден следователят иска от вещото лице да изрази становище за степента на уврежданията, претърпени от г-н

Валери Зашев и г-жа Т. Л., и начина, по който са били нанесени същите. Той се обръща и към клиника в Плевен да разясни точната причина за смъртта на г-н Ивайло Зашев, разстоянието и позицията, от която е произведен изстрелът, и относителните позиции на жертвата и стрелеца.

11. Между 12 февруари и края на март 1997 г. следователят разпитва г-н Валери Зашев, г-жа Т. Л. и редица други свидетели.

12. Един от тези свидетели е г-н В. К., личният шофьор на г-н П. Т., местен бизнесмен. Той е арестуван от полицията на 8 февруари 1997 г. и след това за няколко дни е задържан под стража в къща извън града, близо до Плевен, и многократно е разпитван. Според последващите му твърдения, то е бил малтретиран и притискан да дава показания в съответствие с указанията на полицията, както и да идентифицира конкретни лица и предмети по време на разпознаванията. Полицията отрича тези твърдения и казва, че г-н В. К. е дал всичките си показания по своя воля.

13. Г-н В. К. е разпитан от следователя на 13, 16, 18 и 20 февруари 1997 г. Той казва, наред с другото, че вечерта на 3 февруари 1997 г. е видял своя шеф, г-н П. Т., г-н И. К. и двама други мъже. Г-н П. Т. му бил наредил да отиде в Ставерци с г-н И. К. и другите двама мъже в автомобил Audi. Когато слезли от колата, тримата мъже си сложили маски и ръкавици. Г-н В. К. ги изчакал няколко минути, като през това време чул два изстрела. След това тримата се върнали в колата, като носели ловна пушка. Те напуснали селото и казали на г-н В. К. да излезе от колата. Г-н В. К. се върнал след това в къщата на г-н П. Т., където г-н П. Т. го попитал дали тримата мъже са носели някакви щатски долари в тях. След това му казал да забрави събитията от тази нощ. На следващия ден г-н В. К. чул г-н П. Т. и г-н И. К. да обсъждат инцидента, като г-н И. К. споменал тръба и счупен в суматохата стол и казал, че била влязла възрастна жена, която объркала плановите им.

14. Междувременно, на 15 февруари 1997 г., полицията изземва автомобил Audi, за който се подозира, че е автомобилът, използван от нападателите за бягството им. Той е проверен на 19 февруари 1997 г. и на задната седалка е намерено тъмно петно с размер четири милиметра в диаметър. Същия ден следователят изисква от вещото лице да определи дали петното е от кръв и ако да, от коя група. Вещото лице потвърждава, че петното е от човешка кръв, но не може да определи групата, тъй като няма достатъчно материал за изследване.

15. На 15 февруари 1997 г. са арестувани г-н П. Т., г-н И. К. и г-н В. П. На 16 февруари 1997 г. г-н П. Т. е освободен и следователят извършва разпознаване, в което г-н В. К. посочва г-н И. К. и г-н В. П. След това те са обвинени и са задържани под стража. Остават под стража до април 1998 г., когато са освободени под гаранция.

16. На 21 февруари 1997 г. на г-н В. К. е даден анцуг, иззет в дома на г-н И. К., за който се твърди, че е носен от него в момента на престъплението; той го разпознава.

17. На 25 март 1997 г. е арестуван г-н Г. Г. На 28 март 1997 г. той също е обвинен в участие в грабежа.

18. На 8 април 1997 г. следователят изпраща балистичните доказателства, иззети на местопрестъплението, за изследване.

19. Г-н В. К. е разпитан отново на 12 юни 1997 г. Той оттегля по-ранните си показания и казва, че е бил принуден от полицията да даде неверни показания.

20. На 7 август 1997 г. Плевенска окръжна прокуратура сменя следователя, като отбелязва, че не са предприети следствени действия в продължение на няколко месеца.

21. В разпит на 13 август 1997 г. лице, задържано в една килия с г-н Г. Г., заявява, че той е искал от него да убие г-н В. К. В разпит от същата дата двама служители от вилата, в която г-н В. К. е държан от полицията (вж. параграф 12 по-горе), казват, че докато е бил там, той им е доверил, че се опасява, че е възможно шефът му, г-н П. Т., да го убие, тъй като е свидетелствал срещу него. По г-н В. К. не е имало следи от малтретиране.

22. През август 1997 г. Плевенска окръжна прокуратура отбелязва, че обвиняемите следва да останат под стража с оглед на очевидната им решимост да ликвидират свидетелите срещу тях.

23. На 25 септември 1997 г. следователят издава заповед за задържането на г-н П. Т. Известно време след това г-н П. Т. е арестуван и на 28 октомври 1997 г. е повдигнато обвинение срещу него. Той остава под стража до 18 май 1998 г.

24. На 6 и 7 ноември 1997 г. следователят разпитва отново г-н В. К. Той отново променя позицията си, като отново се връща към показанията си от февруари 1997 г. (вж. параграф 13 по-горе) и оттегля показанията си от 12 юни 1997 г. (вж. параграф 19 по-горе). Казва, че те били дадени под натиск от г-н П. Т., който го бил отвлякъл и го бил лишил от свобода за един месец.

25. На 3 и 4 декември 1997 г. г-н В. К. е разпитан отново. На 4 декември 1997 г., по време на разпознаване на лица, той не разпознава г-н Г. Г.

26. В докладна записка от 2 септември 1998 г. началникът на техническия отдел на плевенската полиция казва, че балистичните доказателства, иззети на местопрестъплението, са били загубени по време на прехвърлянето между различни отдели без изискуемите документи. Поради това е невъзможно да бъдат изследвани.

27. Не са предприети никакви следствени действия през 1998 г., 1999 г. и 2000 г.

28. На 5 август 1999 г. Апелативна прокуратура – Бургас отбелязва, че разследването страда от сериозни пороци и че не е достатъчно да се изясни как и защо е изгубено липсващото вещественно доказателство.

29. На 12 юни 2000 г. умира г-н Валери Зашев. Г-жа Т. Л. също умира – на 2 октомври 2000 г.

30. На 20 март 2001 г. Великотърновска апелативна прокуратура отбелязва, че, без никаква видима причина, не са предприети никакви следствени действия след 18 май 1998 г. Тя отбелязва също така, че преписката не е подвързана и подредена правилно, което затруднява проверката на хода на развитието на следствието. Тя препоръчва да се установи защо делото не е било приключено в продължение на повече от четири години и да бъдат наказани отговорните лица, както и да е бъдат предприети действия за приключване на случая в близко бъдеще. Съответно на 26 март 2001 г. Плевенска окръжна прокуратура нарежда на следователя да поднови работа по делото.

31. На 23 април 2001 г. следователят препоръчва обвиненията да бъдат свалени поради липса на доказателства. Органите на прокуратурата не се съгласяват и през юли и август 2001 г. му разпореждат да разпита г-н В. К. отново и да нареди допълнителна експертиза. Междувременно обаче, на 1 август 2001 г., следователят напуска работа и се налага да бъде сменен.

32. На 22 януари 2002 г. новият следовател назначава ДНК експертиза на петното кръв, намерено на задната седалка на излетия автомобил Audi. На 30 януари 2002 г. вещото лице заявява, че не може да бъде намерена кръв на седалката.

33. На 28 май 2002 г. г-н В. К. е разпитан от следователя в открито заседание, проведено в Плевенския окръжен съд. Г-н В. К. заявява, че няма да даде свидетелски показания, докато не бъдат взети мерки за закрилата му, тъй като е получил заплахи, отправени от името на обвиняемия. Съответно на 30 май 2002 г. следователят иска от полицията да бъдат взети мерки за закрила на свидетеля. Полицията осъществява контакт с г-н В. К. на 18 юни 2002 г. На следващия ден, 19 юни 2002 г., той е призован в полицейското управление, където казва, че към момента не иска закрила, но ще се свърже с полицията, ако бъде заплашен отново в бъдеще.

34. На 16 декември 2002 г. г-н В. К. е разпитан отново в открито заседание пред Плевенския окръжен съд. Той посочва, че е бил малтретиран и притискан от полицията да свидетелства по определен начин относно обира и да разпознае конкретно лице по време на разпознаванията. Освен това казва, че не познава никой от обвиняемите освен г-н П. Т.

35. На 11 март 2003 г. следователят отново препоръчва обвиненията да бъдат свалени. На 24 март 2003 г. Плевенската окръжна прокуратура решава да се съобрази с тази препоръка.

36. На основание на жалба от жалбоподателите, на 16 юли 2003 г. Плевенският окръжен съд отхвърля това решение. Той установява, наред с другото, че не е ясно дали г-н В. К. е дал своите уличаващи показания под натиск от полицията, или се е отказал от тях под влияние на заплахи от обвиняемите. Преписката съдържа обемен материал в подкрепа и на двете версии, но властите не са сторили нищо, за да осигурят закрила за свидетеля. Накрая това е довело до отказа му да свидетелства. Въпреки това анализът на неговите показания показва, че той е бил с обвиняемите и преди и след момента на извършване на престъплението. Съдът продължава, че не са положени достатъчно усилия да се намерят загубените балистични доказателства. Той указва на следствените органи, наред с другото, да проверят твърденията на г-н В. К. за полицейско насилие срещу него, да вземат мерки за закрилата му и след това да го разпитат отново, ако е необходимо – в присъствието на съдия, за да се изясни кои от показанията му са действителни. Съдът посочва също така, че следва да бъдат положени допълнителни усилия за намиране на липсващото балистично доказателство.

37. Между октомври и декември 2003 г. следователят разпитва седем полицейски служители, които са участвали в разследването. Всички те казват, че г-н В. К. е дал показанията си по своя воля. Те не са в състояние да посочат ясни следи във връзка с изчезването на балистичните доказателства.

38. При разпита му на 15 декември 2003 г. г-н В. К. отново казва, че е бил малтретиран от полицията и притискан да свидетелства по указан му от тях начин.

39. На 26 март 2004 г. следователят отново препоръчва обвиненията срещу г-н П. Т., г-н Г. Г., г-н В. П. и г-н И. К. да бъдат свалени. Плевенска окръжна прокуратура обаче не приема това и на 14 април 2004 г. внася обвинителен акт срещу тях. Тя твърди, че г-н П. Т. е подбудил останалите да ограбят г-н Ивайло Зашев и г-н Валери Зашев; освен това твърди, че другите трима са извършили въоръжен грабеж, в хода на който са убили г-н Ивайло Зашев.

2. Процесът

40. Процесът се провежда пред Плевенски окръжен съд на 15 октомври и 20 декември 2004 г. и 17 март 2006 г. Жалбоподателите не са призовани и не участват в него. Съдът изслушва множество свидетели и допуска различни документи като доказателства.

41. В решение от 17 март 2006 г. съдът оправдава г-н П. Т., г-н Г. Г., г-н В. П. и г-н И. К. по обвиненията срещу тях.

42. Той установява, че няма доказателства, че те са извършили престъплението. Ловната пушка не е намерена или установена. Също така куршумите, причинили смъртта на г-н Ивайло Зашев, не са

категорично идентифицирани. Балистичните доказателства, намерени на местопрестъплението, са изгубени в последващ момент поради неспазване на процедурите за съхраняване и превоз на веществени доказателства и поради това така и не са били анализирани. Поради това е невъзможно да се направят каквито и да било констатации относно оръжието, използвано за извършването на престъплението или неговия собственик. Освен това следователят не е взел никакви мостри или веществени доказателства от местопрестъплението като гума или отпечатьци от обувки, пръстови отпечатьци или вещи, които да подкрепят дори предположение, че някой от обвиняемите е бил на или дори близо до местопрестъплението. Не е извършена проверка и извън къщата на г-жа Т. Л. за следи от нападателите или от автомобила, който са използвали, за да избягат. Няма свидетели – с изключение на брата на починалия, г-н Валери Зашев, и г-жа Т. Л. – които са видели нападателите или автомобила. Наличните доказателства показвали, че братята Зашеви нито са срещали обвиняемите или някое близко до тях лице, нито са казвали на някой от тях, че носят пари в себе си. Анализът на показанията на г-н Валери Зашев и г-жа Т. Л. показват, че те дори не са видели добре нападателите, нито са ги идентифицирали. Също така те не са видели добре колата.

43. Няма достатъчно доказателства, че автомобилът Audi, който е бил изнет едва след като са изтекли петнадесет дни след извършването на престъплението, е използваният от нападателите. Той е бил измит и отвлъкнат и отвлъкнат, преди да бъде предаден на полицията, и е бил оставен незаклучен, включително докато е бил съхраняван в двора на полицейското управление. Поради това не е могло да се установи със сигурност дали малкото тъмно кърваво петно на задната му седалка е свързано с престъплението. Първата експертиза по този въпрос не е можело бъде допусната като доказателство, тъй като решението на следователя да я назначи, не е съдържало никакво описание на автомобила, който трябва да бъде анализиран. Що се отнася до второто вещо лице, то не е било в състояние да стигне до каквото и да било заключение относно кръвната група.

44. Съдът продължава, че уличаващите изявления на г-н В. К. не могат да се считат за надеждни. След подробен анализ на обстоятелствата, при които са направени, той е установил, че е ясно, че г-н В. К. е притискан от полицията, която го е задържала незаконосъобразно, да свидетелства по начин, указан от нея. Съдът не счита за надеждни и разпознаванията, извършвани с участието на г-н В. К. В разрез с процесуалните правила, той не е запитан за никакви отличителни характеристики на лицата, които е трябвало да бъдат разпознавани, преди разпознаването, нито тези лица са били подредени сред други лица, които приличат на тях. Освен това на г-н В. К. са

дадени указания кого да разпознае и въз основа на какви физически белези.

45. Накрая, експертизата на дрехите, иззети в дома на г-н И. К., показва, че няма следи от кръв по тях.

46. Не са представени други доказателства от обвинението, които да свържат някой от обвиняемите с извършването на престъплението.

3. Жалбата

47. Прокуратурата внася протест, като твърди, че оправдателната присъда е необоснована.

48. На 30 май 2006 г. Апелативен съд – Велико Търново насрочва делото за гледане. Той отбелязва, че протестът не посочва конкретни нередовности в решението на съда от по-долна инстанция и че няма искане за събиране на допълнителни доказателства.

49. На заседанието, което се провежда на 18 септември 2006 г., прокурорът по протеста неохотно потвърждава протеста. Той не иска допълнителни доказателства.

50. В решение от 4 октомври 2006 г. Апелативен съд – Велико Търново потвърждава оправдателната присъда. Той намира, че съдът от по-долна инстанция правилно е анализирал съвкупността от наличните материали, считайки, че основни доказателства са били загубени или повредени. Заключение му, че наведените доказателства не могат да свържат обвиняемите с извършването на престъплението, е напълно основателно. Не са представени доводи от обвинението в производството по жалбата, които да хвърлят съмнение върху тази констатация.

51. Обвинението не внася нов протест и решението става окончателно на 24 октомври 2006 г.

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

52. Жалбоподателите се оплакват, че властите не са извършили ефективно разследване на смъртта на сина им. Те се позовават на член 2 от Конвенцията, който предвижда следното в релевантната си част:

„1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. ...“

А. Доводи на страните

53. Правителството твърди, че няма съмнения, че България е създала правна уредба, която пази правото на живот. То посочва, че властите незабавно са започнали официално разследване и са предприели действия да съберат доказателствата и да установят фактите. Първоначално разследването е вървяло добре. Множеството следствени действия са били показателни за решимостта на властите да установят извършителите и да им бъде потърсена отговорност. Същевременно не може да бъде подминат фактът, както е отбелязано от националните съдилища, че следствените органи са нарушили процесуалните правила и са допуснали грешки. Ако са спазвали строго правилата за събиране на доказателства, е щяло да има много по-голям шанс за установяване на виновниците. Фактът обаче, че нападателите са носели маски, е създал сериозни затруднения в това отношение. Друг проблем са оскъдните свидетелски показания. Независимо от това, фактът, че властите не са успели да установят отговорните за престъплението, не води автоматично до нарушение на техните процесуални задължения по член 2. Властите не могат да бъдат обвинявани, ако, въпреки провеждането на ефективно разследване, не са могли да установят самоличността на отговорните лица и да ги накажат. Разследването продължава и може да продължи до изтичането на давността, която е тридесет години от извършването на престъплението. Накрая, Правителството отбелязва, че Законът за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления, който се прилага спрямо престъпления, извършени след 30 юни 2005 г., е влязъл в сила на 1 януари 2007 г.

54. Жалбоподателите твърдят, че за да спази своите позитивни задължения по член 2 от Конвенцията, държавата е трябвало да направи повече от това просто да приеме закони, които възлагат разследването и наказването на убийства. Тя е трябвало също така да извърши ефективни официални разследвания на всички случаи на убийство. Разследването по настоящото дело не е било ефективно; точно обратното, то е било опорочено от редица тежки пропуски, които напълно са подкопали способността му да установи както точните обстоятелства, при които е убит г-н Ивайло Зашев, така и самоличността на лицата, отговорни за смъртта му. Най-сериозната грешка е било загубването на гилзите, събрани от местопрестъплението, както и неосигуряването на закрила за г-н В. К., която е била и възможна, и крайно необходима, и липсата на която е довела до неколнократна промяна в показанията му. Други пороци според тях са неадекватната проверка на местопрестъплението, закъснялото провеждане на разпити на съседите, закъснялото възлагане на ДНК и балистична експертизи и като цяло, прекомерната

продължителност на следствието, което е продължило почти осем години. Жалбоподателите критикуват и пасивното поведение на прокуратурата по време на процеса, в хода на който тя е отправила само едно – зле обосновано – искане за събиране на допълнителни доказателства. Освен това в протеста си срещу оправдателната присъда обвинението не е представило каквито и да било допълнителни доводи и не е повдигнало други доказателствени искания; нито по-късно се е опитало да обжалва на правно основание.

Б. Оценка на Съда

55. Съдът счита, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията или недопустимо на каквото и да било друго основание. Поради това то трябва да бъде обявено за допустимо.

56. Той счита, че въпреки липсата на участие на представители на държавата в убийството на г-н Ивайло Зашев, властите имат задължение да проведат ефективно разследване на обстоятелствата, при които той губи живота си. Член 2 § 1 налага на държавата задължение да обезпечи правото на живот, като въведе ефективни наказателноправни разпоредби, които да възпират извършването на престъпления срещу личността и които да бъдат подкрепяни от правоохранителен механизъм за предотвратяване, потискане и санкциониране на нарушенията на тези разпоредби (вж. *Osman v. the United Kingdom*, 28 октомври 1998 г., § 115, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII). Това задължение изисква по подразбиране да съществува някаква форма на ефективно официално разследване, когато при насилствени или подозрителни обстоятелства са починали лица, дори ако няма индикация, че смъртта се дължи на действие на държавата (вж. по отношение на насилие между затворници, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, no. 46477/99, § 69, ECHR 2002-II; по отношение на убийства от затворници, които се ползват от схеми за предсрочно освобождаване или социална реинтеграция, *Mastromatteo v. Italy* [GC], no. 37703/97, §§ 89, 92 и 93, ECHR 2002-VIII, и *Maiorano and Others v. Italy*, no. 28634/06, §§ 123-26, 15 декември 2009 г.; по отношение на нападения на расова основа, *Menson v. the United Kingdom* (dec.), no. 47916/99, ECHR 2003-V, и *Ангелова и Илиев срещу България*, № 55523/00, §§ 91-105, ECHR 2007-IX; по отношение на убийства на известни личности, *Колеви срещу България*, № 1108/02, §§ 191-215, 5 ноември 2009 г.; по отношение на домашно насилие, *Opuz v. Turkey*, no. 33401/02, §§ 150 и 151, ECHR 2009 г.-...; по отношение на пътно-транспортни произшествия, *Al Fayed v. France* (dec.), no. 38501/02, §§ 73-78, 27 септември 2007 г.; *Rajkowska v. Poland* (dec.), no. 37393/02, 27 ноември

2007 г.; и *Railean v. Moldova*, no. 23401/04, § 28, 5 януари 2010 г.; по отношение на смъртоносни злополуки на строителни обекти, *Pereira Henriques v. Luxembourg*, no. 60255/00, §§ 12 и 54-63, 9 май 2006 г.; и, по отношение на съмнителни смъртни случаи, *Ранцев срещу Кипър и Русия*, № 25965/04, § 234, 7 януари 2010 г. и *Iorga v. Moldova*, no. 12219/05, § 26, 23 март 2010 г.). Съдът наскоро описа това задължение като развил се в „отделно и автономно задължение“ (вж. *Šilih v. Slovenia* [GC], no. 71463/01, § 159, 9 април 2009 г.). Действително тази нужда от проверка е призната от националните власти, които започват разследване непосредствено след злополуката (вж. параграф 9 по-горе).

57. Въпреки че това задължение може да се различава както по съдържание, така и от гледна точка на обосновката му, в зависимост от конкретната ситуация, която го е задвижила (вж. *Banks and Others v. the United Kingdom* (dec.), no. 21387/05, 6 февруари 2007 г., и, *mutatis mutandis*, *Beganović v. Croatia*, no. 46423/06, § 69, ECHR 2009-... (извлечения)), всяко такова разследване трябва да отговаря на определени минимални изисквания, които са посочени наскоро по отношение на смъртни случаи, в които не е замесено действие на държавата, в параграфи 192 – 94 от решението на Съда по делото *Колеви* (цитирано по-горе). Съдът би добавил, че характерът и степента на внимателна проверка, които удовлетворяват минималния праг на ефективност, зависят от обстоятелствата по всяко конкретно дело. Те трябва да бъдат преценени въз основа на всички релевантни факти и по отношение на практическите реалности на следователската работа (вж., наред с други източници, *Великова срещу България*, № 41488/98, § 80, ECHR 2000-VI и *Ülkü Ekinçi v. Turkey*, no. 27602/95, § 144, 16 юли 2002 г.). Освен това не става дума за задължение за резултат, а само за средства (вж., наред с други източници, *Paul and Audrey Edwards*, цитирано по-горе, § 71). Член 2 не налага правото да бъдат преследвани или осъждани други лица за престъпление или абсолютното задължение всички наказателни производства да завършват с осъдителна или конкретна присъда (вж. *Öneryıldız v. Turkey* [GC], no. 48939/99, §§ 94 и 96, ECHR 2004-XII).

58. В настоящия случай властите са провели следствие, което води до процеса срещу твърдените извършители. Този процес обаче приключва с оправдателна присъда, причината за която е липсата на доказателства, че престъплението е извършено от обвинените в извършването му (вж., *mutatis mutandis*, *Makaratzis v. Greece* [GC], no. 50385/99, § 77, ECHR 2004 г.-XI). Плевенският окръжен съд анализира подробно материалите, представени от обвинението, и констатира, че поради редица пропуски по време на разследването няма дори едно доказателство, което да свърже обвиняемите с извършването на престъплението. По-специално не са иззети проби и веществени

доказателства от местопрестъплението; куршумите и гилзите, намерени там, са загубени преди да бъдат изследвани, поради неспазване на надлежните процедури; изетият автомобил не е изследван навреме; ключов свидетел на обвинението е бил незаконосъобразно притискан от полицията да даде определени показания; и разпознаванията, на които е присъствал, не са проведени по надлежния ред (вж. параграфи 41 - 46 по-горе). След внасянето на протест, Апелативен съд – Велико Търново изцяло потвърждава тези констатации (вж. параграф 50 по-горе). Една допълнителна слабост, също критикувана от Плевенския окръжен съд, но неотстранена ефективно, е неосигуряването от властите на ефективна закрила за този ключов свидетел, който е получавал заплахи и накрая е оттеглил всичките си уличаващи показания, вероятно в резултат от тези заплахи (вж. параграфи 21, 22, 24, 33, 34, 36 и 38 по-горе).

59. С оглед на тези пороци, описани подробно от националните съдилища, разследването трудно може да се счита за ефективно по смисъла на практиката на Съда, която гласи, че всеки недостатък, който подкопава способността на следователя да установи извършителите, е в разрез със съответната мярка за ефективност (вж. *Колеви*, цитирано по-горе, 192). Въпреки че Правителството посочва, че разследването продължава и може да продължи до изтичането на приложимата давност (вж. параграф 53 по-горе), няма индикации, че властите предприемат каквито и да било реални действия за установяване на самоличността на отговорните за смъртта на г-н Ивайло Зашев лица.

60. Освен това следва да бъде посочено, че независимо от факта, че започва бързо, разследването след това страда от продължителни забавяния – като необяснимата пауза между май 1998 г. и март 2001 г. – които са критикувани от органите на прокуратурата (вж. параграфи 20, 27, 28 и 30 по-горе). Поради това общата му продължителност от повече от седем години до внасяне на делото в съда може да се счита за проблематична.

61. С оглед на предходното Съдът счита, че разследването на смъртта на г-н Ивайло Зашев не отговаря на изискванията на член 2 от Конвенцията. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

62. Жалбоподателите се оплакват, че липсата на ефективно разследване ги е лишила от ефективни правни средства за защита по отношение на смъртта на техния син, в нарушение на член 13 от Конвенцията, който гласи следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните

национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

63. Правителството не коментира това оплакване в своето становище.

64. Жалбоподателите твърдят, че неразкриването от разследването на самоличността на лицата, отговорни за смъртта на г-н Ивайло Зашев, им е попречило да потърсят каквото и да било обезщетение в тази връзка.

65. Съдът счита, че това оплакване е свързано с оплакването, разгледано по-горе, и поради това също трябва да бъде обявено за допустимо. Въпреки това, с оглед на причините, поради които установява нарушение на процесуалните нарушения на държавата по член 2, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда въпроса дали е имало нарушение и на член 13 (вж. *Ангелова и Илиев*, цитирано по-горе, § 106, с допълнителни препращания).

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

66. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.“

A. Вреди

67. Жалбоподателите заедно претендират 40 000 евро (EUR) за неимуществени вреди. Те твърдят, че са претърпели емоционална болка и страдание в резултат от това, че властите не са успели ефективно да разследват смъртта на г-н Ивайло Зашев и да установят отговорните лица. Това е подкопало вярата им в способността на българската съдебна система да предотвратява и наказва нарушения на правото на живот. Всяко обезщетение, което им бъде присъдено, всъщност би обезщетило дъщерята на г-н Ивайло Зашев и нейната майка, които получават издръжка от жалбоподателите.

68. Правителството не представя коментар по иска на жалбоподателите.

69. Съдът отбелязва, че е установена отговорност на държавата единствено относно липсата на ефективно разследване на обстоятелствата, при които е умъртвен г-н Ивайло Зашев. Въпреки това Съдът счита, че жалбоподателите вероятно са преживели огромно страдание и фрустрация поради неспособността на властите да установят кои са неговите нападатели и да ги изправят пред съда. Като

се произнася по справедливост, съгласно изискванията на член 41, Съдът присъжда на двамата жалбоподатели общо EUR 20 000, плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горната сума.

Б. Разходи и разноски

70. Жалбоподателите искат да им бъдат възстановени EUR 5 840 за възнаграждение за седемдесет и три часа работа на техните адвокати по производството пред Съда, при EUR 80 на час. Те представят споразумение за плащане на възнаграждение и график и искат всяка присъдена сума да бъде платима директно на г-н Й. Грозев.

71. Правителството не представя коментар по претенцията на жалбоподателите.

72. Съгласно практиката на Съда, разходи и разноски могат да бъдат присъждани по член 41 единствено ако бъде установено, че те са действително и по необходимост направени и разумни като количество. В настоящия случай, предвид притежаваната от Съда информация и гореспоменатите критерии, Съдът счита за разумно да присъди на жалбоподателите сумата от EUR 4 000, плюс всякакви данъци, които биха могли да им бъдат наложени върху горната сума. Тази сума подлежи на плащане по банковата сметка на техния процесуален представител, г-н Й. Грозев.

В. Лихва за забава

73. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 2 от Конвенцията;
3. *Приема*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по член 13 от Конвенцията;
4. *Приема*,
 - а) че държавата ответник следва да плати на жалбоподателите, в срок от три месеца считано от датата, на която решението стане

окончателно по смисъла на член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които се конвертират в български лева по курса, който е в сила към датата на плащане:

(i) EUR 20 000 (двадесет хиляди евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горната сума, за неимуществени вреди;

(ii) EUR 4 000 (четири хиляди евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени на жалбоподателите върху горната сума, за разходи и разноси, платими директно по банковата сметка на процесуалния представител на жалбоподателите, г-н Й. Грозев;

б) че от изтичането на посочения по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през периода на просрочие, плюс три процентни пункта;

5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателите за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 2 декември 2010 г., в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердийк
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател